

Lillholmenin sillan tiesuunnitelman viitasammakkoselvitys

Hanna Suominen

KAU44300

28.5.2019

SITOWISE

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	VIITASAMMAKKO	3
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	3
4	SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS	4
5	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	9
6	LÄHDELUETTELO	10

1 JOHDANTO

Tämä selvitys on laadittu Maantien 12029 parantaminen uusimalla Lillholmenin silta – tiesuunnitelmaa varten. Selvitysalue sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä lounaassa Paraisten kunnan keskustasta Tervsundintien varrella Skräbbölen eteläpuolella (Kuva 1). Selvityksen tarkoituksena oli inventoida viitasammakon (*Rana arvalis*) esiintyminen hankealueella. Työn tilaajana on Insinööritoimisto Pontek Oy.

Maantie 12029 on rakennettu Skräbbölen ja Gunnarsnäsin välillä maapenkereelle Lillholmenin saaren kautta Kirkkoselän poikki. Lillholmenin avattava silta sijaitsee pengertien pohjoispäässä, Lillholmenin saaren pohjoispuolella Skräbbölen venesataman tuntumassa.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

2 VIITASAMMAKKO

Viitasammakko (*Rana arvalis*) muistuttaa ulkonäöltään hyvin paljon ruskosammakkoa eli tavallista sammakkoa (*R. temporaria*). Viitasammakkoa tavataan Keski- ja Pohjois-Euroopassa (Gasc ym. 1997). Suomessa lajin levinneisyys kattaa lähes koko maan, pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta (Terhivuo 1981, Terhivuo 1993, Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2019). Levinneisyysalue ei kuitenkaan ole kovin tarkasti tiedossa, sillä lajin tunnistaminen on vaikeaa.

Viitasammakon levinneisyys kattaa lähes koko Suomen, ulottuen myös hankealueelle. Lajin esiintymistiheyden vaihtelu on kuitenkin suurehkoa (Terhivuo 1993). Viitasammakko suosii elinympäristönään kosteikkoja, pieniä lampia, matalia järvien- ja merenlahtia ja märkiä välipintaisia aapasointa. Lisääntyviä yksilöitä on yleensä enemmän rehevillä tai humuspitoisilla alueilla, joilla on runsaasti suojaavaa kasvillisuutta. Viitasammakon soidin tapahtuu ja munat lasketaan yleensä syvempää veteen kuin mitä tavallinen sammakko suosii, eikä viitasammakko yleensä kude sammakon tavoin ajoittain kuivuviin lätäköihin tai ojanpohjiin. (Elmberg 2008).

Viitasammakko ei ole Suomessa uhanalainen, eikä erityisen harvinainen laji. Koska viitasammakko on kuitenkin maailmanlaajuisesti taantunut voimakkaasti ja huomattava osa lajin maailmanlaajuisesta kannasta esiintyy Suomessa, laji on Euroopan unionin alueella tiukasti suojeltu, ja se on EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, joten sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä luonnonsuojelulain 49 §:n perusteella (Luonnonsuojelulaki 1996). Luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaan alueellinen ELY-keskus voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen em. kiellosta luontodirektiivissä (16 artikla) mainituin perustein. Lupa voidaan myöntää vain, jos kyseessä on yleisen edun kannalta tärkeä hanke eikä muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja lajin kanta säilyy suotuisana.

Viitasammakko tarvitsee rauhallisen talvehtimispaikan ja puhtaita vesialueita lisääntymiseen sekä turvalliset vaellusreitit lisääntymis- ja talvehtimisvesistöjen välillä. Viitasammakko kutee usein erikokoisten lampien ja järvien suo- ja luhtamaisissa osissa. Laji on paikkauskollinen, ja käyttää samoja talvehtimispaikkoja vuodesta toiseen. Talvehtimisalueille voi kerääntyä yksilöitä parin neliökilometrin suuruiselta alueelta, ja pisimmät todetut vaellusmatkat ovat jopa parin kilometrin mittaisia. Keväisin viitasammakot vaeltavat talvehtimispaikoilta lisääntymisalueille ja syksyllä takaisin. Reitin katkaisevat esteet, kuten tiealueet, lisäävät aikuisten yksilöiden kuolleisuutta merkittävästi. Viitasammakolle hyviä ekologisia käytäviä ovat ojien ja purojen varret sekä laajat yhtenäiset metsäalueet. Myös järvet voivat toimia kulkuyhteytenä.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Viitasammakkoselvitys tehtiin toukokuussa 2019. Lähtöaineiston perusteella kartoitettiin lajille potentiaaliset elin- ja lisääntymisympäristöt. Ilmakuvien ja karttojen perusteella arvioitiin viitasammakon potentiaalisia elinympäristöjä ja käyntikohteita ennen kenttäselvitystä. Lähtöaineistona on käytetty myös Siton vuonna 2017 tekemää viitasammakkoselvitystä kyseiseltä alueelta.

Viitasammakkoselvityksen maastotöistä ja raportin laadinnasta on vastannut MMM Hanna Suominen Sitowise Oy:stä. Maastoinventoinnit tehtiin 3.5. ja 7.5.2019. Selvitysalue on esitetty kuvissa 1 ja 2 (Kuva 1 ja Kuva 2).

Alueelta ei ole aiempia tiedossa olevia havaintoja viitasammakon esiintymisestä. Viitasammakkoselvitys tehtiin rantaviivaa pitkin tai sen läheisyydessä kävellen ja kuuntelemalla viitasammakon lajityypillisiä soidinaaniä (koiraiden pulputtava ääntely), pysähtymällä välillä kuuntelemaan sekä etsimällä lajin kutua. Havainnot perustuvat kahteen käyntikertaan ilta-aikaan. Maastotyöt tehtiin noin klo 20-23. Sää oli selvitysajankohtina hyvä viitasammakoiden havainnointiin. 3.5. päivälämpötila oli + 5 C ja ilta/yöaikaan lämpötila oli + 2/+ 1 C ja tuulennopeus oli 4 m/s. 7.5. päivälämpötila oli + 9 C ja ilta/yöaikaan lämpötila oli + 5 C ja tuulennopeus oli 5 m/s. Kartoitusajankohta tässä selvityksessä oli oikea, koska Varsinais-Suomen alueella

havaittiin viitasammakon kutuääntelyä tämän selvityksen ajankohtina.

Parhaana viitasammakon ääntelyaikana on perinteisesti pidetty myöhäistä iltaa ja alkuyötä. Lukuisten havaintojen perusteella yksilöt kuitenkin äännelevät aktiivisesti vuorokauden eri aikoina. Äännelevien koiraiden lisäksi kutupaikoilla on naaraita ja todennäköisesti myös äännelemättömiä nuoria koiraita.

4 SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalueeseen kuuluvat Lillholmenin saari, silta, pengertie ja pengertien päädyt Lillholmenin saaren pohjoispuolella venesataman läheisyydessä sekä saaren eteläpuolella sijaitsevan pengertien päädyt. Skräbbölentien itäpuolella sijaitsevan venesataman läheiset rannat ovat kivikkoisia (Kuva 3), eivätkä ne ole soveltuvaa lisääntymisympäristöä viitasammakolle. Skräbbölentien länsipuolella sijaitsee venelaituri ja sen vieressä kasvaa järviruokoa (Kuva 4). Paikka ei kuitenkaan ole rauhallinen lisääntymisympäristönä.

Lillholmenin pohjois- ja länsirannat ovat ruovikkoisia ja melko matalia ja siten viitasammakolle mahdollisesti soveltuvia (Kuva 5). Pohjoisranta on myös suojaisa elinympäristö. Lillholmenin etelärannalla on uimaranta (Kuva 6). Tervsundintien itäpuolella ranta on kalliainen eikä se ole soveltuva viitasammakon elinympäristöksi (Kuva 7). Lillholmenin saaren eteläpuolisen pengertien päädyissä kasvaa järviruokoa (Kuva 8). Tervsundintien itäpuolella on tiheämpää järviruokakasvustoa ja länsipuolella on pieni poukama. Pengertien varrella kasvaa paikoitellen pienialaisesti järviruokoa (Kuva 9). Tervsundintien itäpuolella sijaitsee Paraisten kalkkitehdas (Kuva 10).

Kuva 2. Selvitysalue.

Kuva 3. Skräbbörentien viereisen venesataman lähialuetta.

Kuva 4. Skräbbörentien länsipuolella sijaitseva venelaituri ja Lillholmenin saari kuvassa oikealla.

Kuva 5. Lillholmenin saaren pohjoisranta.

Kuva 6. Lillholmenin saaren etelärannan uimarantaa.

Kuva 7. Tervsundintien itäpuolen kallioinen ranta.

Kuva 8. Lillholmenin saaren eteläpuolen Tervsundintien pengertietä.

Kuva 9. Lillholmenin saaren pohjoispuolen Tervsundintien pengertietä.

Kuva 10. Tervsundintien itäpuolella sijaitseva Paraisten kalkkitehdas näkyy taustalla.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Uhanalaisrekisterin mukaan alueelta ei ollut aiempia tunnettuja havaintoja viitasammakon esiintymisestä. Maastokäynneillä ei havaittu viitasammakoiden kutuääntelyä. Kartoitusajankohta tässä selvityksessä oli oikea, koska Varsinais-Suomen alueella havaittiin viitasammakon kutuääntelyä tämän selvityksen ajankohtina.

6 LÄHDELUETTELO

Hyvärinen, Esko; Juslén, Aino; Kemppainen, Eija; Uddström, Annika; Liukko, Ulla-Maija (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 708 s.

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096

92/43/EEC: Neuvoston direktiivi; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

Suomen ympäristökeskus 2011: Luontodirektiivin lajien esittelyt. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=24791&lan=fi>

Terhivuo, J. 2001. Sammakkoeläimet ja matelijat. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto. <http://www.luomus.fi/elaintiede/selkarankaiset/tietoa/herp/index.htm>